

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Ühtne Eesti kool

kui meie kõigi suur siht ja võimalus

Margus Pedaste
Tartu Ülikool
haridustehnoloogia professor
RITA-ränne lõimumispakettide üldkoordinaator

RITA-RÄNNE
projekt

Tänu

- Mairo Rääsk
- Egle Rääsk
- Sandra Järv
- Laura Kirss
- Kerttu Palginõmm
- Äli Leijen
- Tiit Tammaru, Raul Eamets jpt

Ühtne Eesti kool

Visioon või definitsioon?

Ühtseks Eesti kooliks nimetame kooli, kus õpivad **koos** erineva keele- ja/või kultuuritaustaga õpilased, kellele tagatakse **nüüdisaegse õpikäsituse** põhimõtetest lähtuv peamiselt **eestikeelne** õpe, mis toetab Eesti **riigiidentiteedi** kujunemist ja eneseteostust ühiskonnas, väärtustades õpilaste **kultuurilist identiteeti**.

Kas me sellist Eestit tahame?

- ❖ **Kõik** on **koos**, ei teki marginaliseerumist ja sellega kaasnevaid riske
- ❖ **Õpe** on **nüüdisaegne**, mis peaks uuringutele tuginevalt andma parima tulemuse
- ❖ **Oskame** kõik hästi **eesti keelt** kasutada õppimisel ja töötamisel, ühiskonnas suheldes
- ❖ **Väärtustame** oma **riiki** ja elame selle elukorralduse järgi ja selle inforuumis
- ❖ **Kõik** meie inimesed **tunnevad uhkust oma kultuurilisest identiteedist**

Kuidas selle visioonini jõudsime?

Metoodika

- ❖ Eesti **olukorra analüüs** – kus me oleme, mida on viimastel kümnenditel tehtud?
- ❖ Rahvusvaheliste **suundumuste ja sihtide** analüüs – kuhu me tahame jõuda?
- ❖ Teadus**kirjanduse** analüüs – kuidas jõuda sihini?
- ❖ Heade **praktikate** analüüs – mida tehtud meil ja mujal, mis selles head, mis riskid?
- ❖ Sihtide seadmine **ekspertühmas** – RITA-ränne projekti meeskond ja meie partnerid ministriumitest jm
- ❖ Visiooni tutvustamine **seminaridel**, tagasiside koolidest
- ❖ Visioonist lähtuvalt **partnerkoolide** analüüs, tegevusettepanekud, arutelud
- ❖ Ekspertide **süntees** kõigest eelnevast

Mida see definitsioon tähendab?

Koos

- ❖ **sõltumata** kodukeelest ning kultuuritaustast õpetatakse kõiki lapsi koos ühises koolis
- ❖ koolipidaja **ei eralda** teadlikult õpilasi vaid koduse keele põhjal eri õppeasutustesse või pikemaks perioodiks eraldi rühmadesse või klassidesse
- ❖ teeb võimalikuks selle, et eri kodukeele ning kultuurilise taustaga õpilased õpivad varakult üksteise kõrval ja **üheskoos tegutsema**

Nüüdisaegne

Õpikäsitus, millele on omane

- ❖ **õppijakesksus** – õppijate kaasamine õpingute kavandamisse, läbiviimisse ja tulemuste hindamisse, iga õppija vajadustest lähtumine),
- ❖ **avatus** – uutele ideedele, probleemide lahenduskäikudele ja lahendustele, mitmekesisusele (sh keeleline, kultuuriline, erivajadustest lähtuv)
- ❖ **üldpädevuste süsteemne arendamine** – ainealaste teadmiste ja oskustega koos ka õpioskused, koostööoskused, enesejuhtimisoskused, subjektiivse heaolu kujundamise oskused
- ❖ **potentsiaali avamine** – iga õppija puhul võimete väljaarendamine nii üksi kui koostöös sihtide saavutamiseks (personaliseeritus)

Eestikeelne

- ❖ erinevate **ainete** õppimist eesti keeles, sh seda, et eestikeelset aineõpet alustavad varakult ka muu kodukeelega õpilased
- ❖ sõltuvalt koolist ning kogukonnast võib **osa** aineõpet toimuda ka mõnes **teises keeles**

Riigiidentiteet

- ❖ inimeste erinevate etniliste identiteetide kõrval välja kujunenud nende ühine **samastumine riigiga** ning samal ajal ka oma erinevuste vastastikune tunnustamine
- ❖ tunnevad end riigi **kodanikena**, tajuvad tihedat **seotust** riigiga ja **väärtustavad** seda, orienteeruvad riigi ülesehituses, tunnevad ja **austavad** riigi seadusi, sümboleid, tavasid ja riigikorralduse põhiväärtusi

Kultuuriline identiteet

- ❖ kultuurilise identiteedi väärtustamine (märkamine ja arvestamine õpetajate ning kaasõppijate poolt) nii õppijakeskse lähenemise kui ka **kultuuritundliku õpetamise** abil

Kuidas visioonini jõuda?

Mudelid erinevatele koolidele

- ❖ Mudelid arvestavad piirkondlike **eripäradega** ning on koostatud suurema üldistustasemega
- ❖ Mudelid pakuvad sarnaste tunnustega koolidele **samastumisvõimalusi**
- ❖ Igal mudelil on **oma sihid** ja nende saavutamiseks määrab iga kool lähtuvalt situatsioonist **vajalikud tegevused**
- ❖ Olukorra kaardistamiseks on vajalik **aus eneseanalüüs**, tegevuste ja alaeesmärkide **lahtimõtestamine**
- ❖ Soovitame tegevuste elluviimiseks rakendada **õppiva organisatsiooni lähenemist** ja tegeleda **muutuste teadliku juhtimisega**

Viis koolimudelit

**Eesti ühiskonnaga lõimitud
rahvusvähemuste kool**

Eestlaste osatähtsus >10%

**Mitmekultuuriline ja
-keelne kogukonnaga
koostöös toimiv kool**

Eestlaste osatähtsus 10-40%

**Kogukonna ühisosa
kasvatav kool**

Eestlaste osatähtsus 40-60%

**Erinevusi väärtustav
koosõppe kool**

Eestlaste osatähtsus 60-90%

**Mitmekultuurilisele
koostööle avatud kool**

Eestlaste osatähtsus <90%

Lähemalt

Ühtse Eesti kooli mudeli väljaarendamine Eestis. RITA-RÄNNE projekti teemakokkuvõte.

https://sisu.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/rita_koolimudelid_2.pdf

Edasi liikumise teed (1/2)

- ❖ Pikk samm: viia kõik munitsipaal- ja riigikoolid kiirelt üle eestikeelsele õppele, soodustades samal ajal tihedat koostööd erinevates Eesti piirkondades olevate koolide vahel (ühised õpitegevused, vahetusprogrammid, õpetajate värbamine). Probleem on selles, et tekib tugev vastuseis „vene kooli hävitamise/sulgemise ja vene kultuuri eliidi arenguvõimaluselt jalgade äralõikamise tõttu.“

Edasi liikumise teed (2/2)

- ❖ Lühemate vahesammudega tee ühtse Eesti kooli suunas: aidata kaasa mitte lihtsalt eesti keele õppele, vaid keskendudes terviklikult meetmete pakstile, mis oleksid sobivad nii eesti kui vene emakeelega lapsevanematele. Suurem hulk muu kodukeelega vanemaid soovivad viia oma lapse eestikeelsesse lasteaeda või kooli kui see reaalselt võimalik on (vähene haldussuutlikkus, õpetajate ja tugipersonali puudus, aga ka eestlaste vastuseis on ehk peamised takistavad tegurid). Seejuures saab teatud piirkondades asutada ka uusi koole, et olemasolevate sulgemise asemel pakkuda parem alternatiiv.

Seite sammu

1. Hoiakute kujundamine

- ❖ Õpetajaskonna, õpilaste, lapsevanemate ja laiemalt kohaliku kogukonna seas **positiivse hoiaku kujundamine** ühtse Eesti kooli ideesse (sellesse, et **koosõppimine** ja edasine ühine tegutsemine on hea sõltumata keele- ja kultuuritaustast ning igal Eesti kodanikul on vajalik Eesti riigiidentiteet, mille kõrval ideaalis lisaks muule kultuurilisele identiteedile ka eesti rahvusidentiteet; muu kodukeelega õpilaste toetamiseks on teaduslikult tõhus meetod keelekümblus, mille korral toetatakse lisaks keeletundidele ainetundides ka eesti keeles mõtlemise oskust ja akadeemilist arengut ning saavutatakse kakskeelsus jne).

2. Uurimine

- ❖ Ühtse Eesti kooli ulatuslikuma **jätku-uuringu kavandamine ja läbiviimine**, tulemuste põhjal mudelite täiendamine (uuring, mis hõlmab 1) vabatahtlikult liituvates koolides olukorra süsteemset hindamist, kasutades projektis välja töötatud hindamisvahendeid ja metoodikat (sh valmisolek erineva keele- ja/või kultuuritaustaga õpilaste vastuvõtmiseks), 2) nendes koolides tegevuskava koostamine, sh koolide koostöö toetamine, 3) nendes koolides muutuste hindamine, sh lisaks definitsioonist tulenevale ka riiklikud eksamid, tasemetööd jms), 4) akadeemiliste õpitulemuste monitooring, 5) õpingute järgne edukuse analüüs tööturul (sissetulek, amet jne).

3. Täiendusõpe

- ❖ Süsteemse **õpetajate täiendusõppe pakkumine** eelkõige vabatahtlikult liitunud koolide meeskondadele (sh eesti õppekeelega koolidele, kus juba on palju muu keele- ja kultuuritaustaga õpilasi) – võimaldab omandada nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest ja sihtidest lähtuvalt meetodid erineva keele- ja kultuuritaustaga õpilaste koos õpetamiseks, sh keelekümbelus- ja LAK-õpe (eriti oluline varane keelekümbelus lasteaedades ja jätkuna põhikoolis, sh eesti õppekeelega koolides), toetava sotsiokultuurilise keskkonna loomine, kultuuritundlik õpetamine, NÕKist lähtuvalt koostöise, avatud, enesejuhitud õppe ja õpioskuste toetamine (aga vastavad täiendused tuleb samal ajal viia ka õpetajate esmaõppesse).

4. Õpetajate suunamine

- ❖ Eesti kodukeele ja eesti rahvusidentiteediga **õpetajate suunamisprogramm** vene õppekeelega koolidesse nende arengu toetamiseks (eriti piirkondades, kus eesti kodukeelega elanike osakaal on väga väike, nt Narvas). Programm koosneb sihtrühma jaoks olulistest väärtuslahendustest (stipendium, kõrgem töötasu, soodsad elamisvõimalused jms).

5. Sõprusklassid

- ❖ Riigisisese **sõprusklasside programmi väljatöötamine ja käivitamine** (võimaldab süsteemset ja sagedast ühisõpet online-keskkondades nt erinevate õppeainete raames õpiülesandeid täites, aga ka füüsilist õpilasvahetust, vähemal määral õpetajavahetust).

6. Koolipidajate toetamine

- ❖ **Koolipidajate toetusprogramm**, mis võimaldab neil saada tuge ja koolitust, et välja arendada lõimimist toetavaid tegevusi oma kogukonnas, sh uusimmigrantidele koolide soovitamine, koolide valmisoleku suurendamine erineva keele- ja kultuuritaustaga õpilaste õpetamiseks, koolidevahelise koostöö soodustamine, õpetajatele vajadusel stipendiumite, elukoha jms pakkumine, kogukonda liitvate ürituste korraldamine (soovitavalt koolis kui ankurinstitutsioonis).

7. Lapsevanemate tugiprogramm

- ❖ Muu kodukeelega ja eesti rahvusidentiteedist erineva kultuurilise identiteediga **lapsevanematele tugiprogrammi väljatöötamine ja käivitamine**, et oleks toetatud ka nende parem lõimumine ühiskonda (kohaliku kogukonna kaasamise tegevused, eelkõige ühistegevused eesti ja muu rahvusidentiteediga inimestele) ja nad saaksid paremini toetada oma lapsi nende potentsiaali väljaarendamisel.

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Aitäh!

Margus Pedaste
margus.pedaste@ut.ee

RITA-RÄNNE
projekt